

ANNE-BABA TUTUMLARI VE ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

AHMET SAYAN
PSK.DAN

AŞIRI KORUYUCU ANNE-BABA TUTUMU

Anne-Babanın aşırı derecede koruyucu tutumu, çocuğunu gereğinden fazla kontrol etmesi ve koruması anlamına gelir.

Bunun sonucu çocuk diğer kimselere aşırı bağımlı, kendine güveni olmayan, duygusal kırıklıkları olan bir kişi olabilir.

Çocuğun yaşamı boyunca sürebilen bu bağımlılık, psiko-sosyal olgunluğu olumsuz açıdan etkiler ve çocuğun kendi kendine yetmesine olanak vermez. Ana babanın aşırı koruyuculuğu çocuğun okul başarısını ve okula uyumunu da etkiler.

AŞIRI KORUYUCU ANNE-BABA TUTUMUNUN ÇOCUĞUN KİŞİLİK YAPISINA ETKİSİ

- Çocuğunu aşırı sevgi ve ilgiye boğan, aşırı koruyan bu aileler çocuğun yapması gereken her şeyi, çocuğun yerine yaparlar. Bu nedenle çocuk girişim yeteneğinden yoksun, sormadan bir şey yapamayan, kendi başına karar vermekten aciz, bağımlı bir kişilik yapısı geliştirir.
- Bu tutumla yetişen çocukların bazıları utangaç ve çekingen bir kişilik geliştirir.
- Bazıları ise inatçı, aşırı otoriter, etrafındaki kişilerin haklarını, isteklerini dikkate almayan, onları kullanan, sorumsuz, şımarık bir kişilik geliştirebilir. Sosyal becerileri zayıftır.

AŞIRI HOŞGÖRÜLÜ ANNE-BABA TUTUMU

Çocuğun hiçbir davranışına sınırlama getirmeyen, hatalı davranışlarını bile büyük bir hoşgörü ile karşılayan, çocuğa sınırsız hak ve özgürlükler tanıyan Anne-Babalardır.

Bu Anne-Baba Tutumunda;

- Hiçbir zaman kesin kurallar belirtilmez.
- Çocuğun her istediğini yerine getirmek için büyük çaba harcanır.
- Aile çocuğun merkezindedir. Çocuk, Anne-Babayı yönetir.
- Anne-Babalar sadece çok büyük bir problem olduğunda sert çıkışlarda bulunur, gözdağı verir.
- Olumsuz durumlarda bazen yaptırım uygularlar, ama çocuğa nedenini açıklamazlar.

AŞIRI HOŞGÖRÜLÜ ANNE-BABA TUTUMUNUN ÇOCUĞUN KİŞİLİK YAPISINA ETKİSİ

Bu Anne-Baba Tutumu ile Yetişen Çocuk;

- Her istediğinin istediği an, başkası tarafından yapılmasına alışır; kural ve sınır tanımaz. Bu yüzden duygu, istek ve dürtülerini denetlemeyi, sabır göstermeyi öğrenemez. Doyumsuz bir kişilik yapısı edinebilir.
- Dediği olmayınca aşırı öfke duygusu yaşar.
- Kuralsızlığa alışır, kuralları olan ortamlara uyum sağlamakta zorlanır.
- Bencil, sorumsuz, kırılğan, her dediğinin anında olmasını isteyen, sabırsız, şımarık, anti sosyal, kurallara uymayan bir kişilik geliştirebilirler.
- Sosyal ortama girdiklerinde ve her dediklerinin olmadığını gördüklerinde hayal kırıklığına uğrar, kendi kabuklarına çekilebilir ya da agresif olabilirler.

MÜKEMMELİYETÇİ ANNE-BABA TUTUMU

Çocuklarının gösterdiği başarıyı yeterli bulmayan ve hep daha fazlasını bekleyen Anne-Babalardır. Çocukları bekledikleri düzeyde başarı gösteremezse kapasitesinden şüphe duyarlar. Bu Anne-Babalar çocuklarını sık sık başka çocuklarla kıyaslar, çocuğun yaptığı şeylerde hep kusur bulurlar ve çocuklarını başarıları oranında severler.

MÜKEMMELİYETÇİ ANNE-BABA TUTUMUNUN ÇOCUĞUN KİŞİLİK YAPISINA ETKİSİ

- Aşırı hırslı, atak, başarısız, çekingen ve yaşam sevincinden yoksun bir kişilik geliştirebilir.
- Her işte en iyi ve en üstün olmak ister. Fakat istediği seviyeyi yakalayınca hayal kırıklığına uğrar ve çalışmayı tamamiyle bırakabilir.
- Anne-Babalar aşırı kaygılarını çocuğa yansıtır. Aşırı kaygı ise çocuğun başarısını olumsuz yönde etkiler.

AŞIRI OTORİTER ANNE-BABA TUTUMU

Bu Anne-Baba Tutumunda;

- Çocuğa aşırı baskı ve disiplin uygulanır.
- Çocuğa uyulması zor kurallar konur; çocuğun bu kurallara koşulsuz itaat etmesi istenir.
- Çocuğun görüş ve düşüncelerini açıklamasına, benliğini ortaya koymasına izin verilmez; bağımsız bir kişilik geliştirmesi, bireyselleşmesi desteklenmez.
- Bu tutuma sahip Anne-Babalar, eğitimde cezayı ön planda tutarlar ve verdikleri cezalar suçla orantısızdır.
- Çocukları ile iletişimi oldukça yetersiz, soğuk ve serttir.

AŞIRI OTORİTER VE REDDEDİCİ ANNE-BABA TUTUMUNUN ÇOCUĞUN KİŞİLİK YAPISINA ETKİSİ

Bu Anne-Baba Tutumu ile Yetişen Çocuk;

- Anne-Babasından korkar. Bu nedenle kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmekten çekinir, edilgen ve uysal olabilir. Fakat içten içe Anne-Babaya karşı düşmanlık besler, kendini güçlü hissettiğinde olumsuz davranışlar sergileyebilir.
- "Gizli Karşı Koyma" davranışı gösterebilir. Örneğin; Anne Babası sürekli ders çalışmasını istiyorsa ve baskı yapıyorsa, çocuk ders çalışmaz.
- Yardım duygusundan uzak, sinirli, inatçı, hırçın, uyumsuz, kendine ya da başkalarına karşı saldırgan davranışlar gösteren biri olabilir.
- Pasif, utangaç, ürkek, çekingen, kendi duygu ve düşüncelerini ifade edemeyen bir kişilik yapısı geliştirebilir.
- Kendisine iyi davrananlara şüphe ile bakar, toplumdaki iyice uzaklaşırlar.

TUTARSIZ ANNE-BABA TUTUMU

Anne ve Babanın çocuk eğitiminde birbirinden ya da her birinin zamana, yere ya da duruma göre değişen farklı tutumlar sergilemesidir.

Tutarsız Anne-Baba Tutumunda kuralların ne zaman, nerede uygulanacağı belirli olmayıp Anne-Babanın o günkü ruh haline bağlıdır.

TUTARSIZ ANNE-BABA TUTUMUNUN ÇOCUĞUN KİŞİLİK YAPISINA ETKİSİ

- Bu Anne-Baba Tutumuyla yetişen çocuk, doğru olanı yapmak yerine, "Ne yaparsam cezadan kurtulurum?" diye düşünür. Saldırgan ve olumsuz davranışların değiştirilmesi kolay değildir.
- Kendini kanıtlamak ve dikkatleri üzerine çekmek için, ürkek, yumuşak huylu, söz dinleyen; kendi benliğini ve bağımsızlığını göstermek için kavgacı, sinirli bir çocuk olabilir.
- Zamanla çevresindeki insanlara güvenmeyen, her şeyden şüphelenen, kararsız bir kişilik yapısı geliştirebilir.

KABUL EDİCİ, GÜVEN VERİCİ, DEMOKRATİK ANNE-BABA TUTUMU

Bu Anne-Baba Tutumunda;

- Sevgi, saygı, huzur, güven ve şeffaflığın baskın olduğu bu ailede, çocuk tüm yönleriyle kabul edilir.
- Anne-Baba davranışları ile çocuğa uygun birer modeldir. Çocuğa yol gösterir, alternatif sunar, alacağı kararlar konusunda serbest bırakır, seçim çocuğa aittir.
- Çocuğun sağlığı, güvenliği ve eğitimi gibi konularda ebeveyn yetkindir.
- Aile içinde kurallar ve sınırlar herkes için ve hep birlikte belirlenir ve bu sınırlar içinde çocuk özgürdür. Çocuğa kuralların mantıklı açıklaması yapılır.
- Aileyi ilgilendiren kararlar birlikte alınır.
- Anne-Baba birbirlerine ve çocuklarına karşı olan duygularında açıktır. Beklentiler net olarak ifade edilir.

KABUL EDİCİ, GÜVEN VERİCİ, DEMOKRATİK ANNE-BABA TUTUMUNUN ÇOCUĞUN KİŞİLİK YAPISINA ETKİSİ

- Anne-Babanın tutarlı ve kararlı tutumu çocuğun kendisine ve çevresindekilere güven duygusunu geliştirir.
- Kendi hakkını savunurken başkasının haklarına saygı duyar.
- Bu yaşlarda karar vermeye ve kendi başlarına iş yapmaya alışan çocuk, ilerde rahatlıkla kendi adına kararlar alır.

ÇOCUKLAR

Çocuklarımız sizin çocuklarımız değil,

Onlar kendi yolunu izleyen Hayat'ın oğulları ve kızları.

Sizin aracılığınızla geldiler ama sizden gelmediler

Ve sizinle birlikte olsalar da sizin değiller.

Onlara sevginizi verebilirsiniz,düşüncelerinizi değil.

Çünkü onların da kendi düşünceleri vardır.

Bedenlerini tutabilirsiniz,ruhlarını değil.

Çünkü ruhları yarındadır,

Siz ise yarımı düşlerinizde bile göremezsiniz.

Siz onlar gibi olmaya çalışabilirsiniz ama sakın onları

Kendiniz gibi olmaya zorlamayın.

Çünkü hayat geriye dönmez,dünle de bir alışverişi yoktur.

Siz yaysınız,çocuklarımız ise sizden çok ilerilere atılmış oklar.

Okçu,sonsuzluk yolundaki hedefi görür

Ve o yüce gücü ile yayı eğerek okun uzaklara uçmasını sağlar.

Okçunun önünde kıvançla eğilin

Çünkü okçu,uzaklara giden oku sevdiği kadar

Başım dimdik tutarak kalan yayı da sever

Halil Cibran

İLGİSİZ VE KAYITSIZ ANNE-BABA TUTUMU

Bu Anne-Baba Tutumunda;

Anne-Baba çocuğa karşı ilgisiz, sevgisiz ve boş vermiş bir tutum sergilemektedirler. Anne-Babalar çocuğun ne yaptığı, nerde olduğu ile ilgilenmez ve çocuğun çevrelerinde bulunmasından rahatsızlık duyan bir davranış içinde bulunurlar.

İLGİSİZ VE KAYITSIZ ANNE-BABA TUTUMUNUN

ÇOCUK KİŞİLİK YAPISINA ETKİSİ

- Çocuk, Anne-Babasının ilgisini çekmek için farklı davranışlar sergiler. Bu tutum çocuğun duygu, istek ve dürtülerini denetleyebilme yeteneğinin gelişimini olumsuz yönde etkiler, vurucu ve kırıcı agresif davranışların artmasına neden olur.
- Kişi Anne Babada bulamadığı sevgi ve ilgiyi dışarıda arama davranışı gösterebilmektedir.
- Eşyalara, hayvanlara ve çevresine zarar verme eğilimine genelde bu tutumu sergileyen ailelerin çocuklarında görülmektedir.